

Aizsardzības mērķu noteikšana putnu sugām

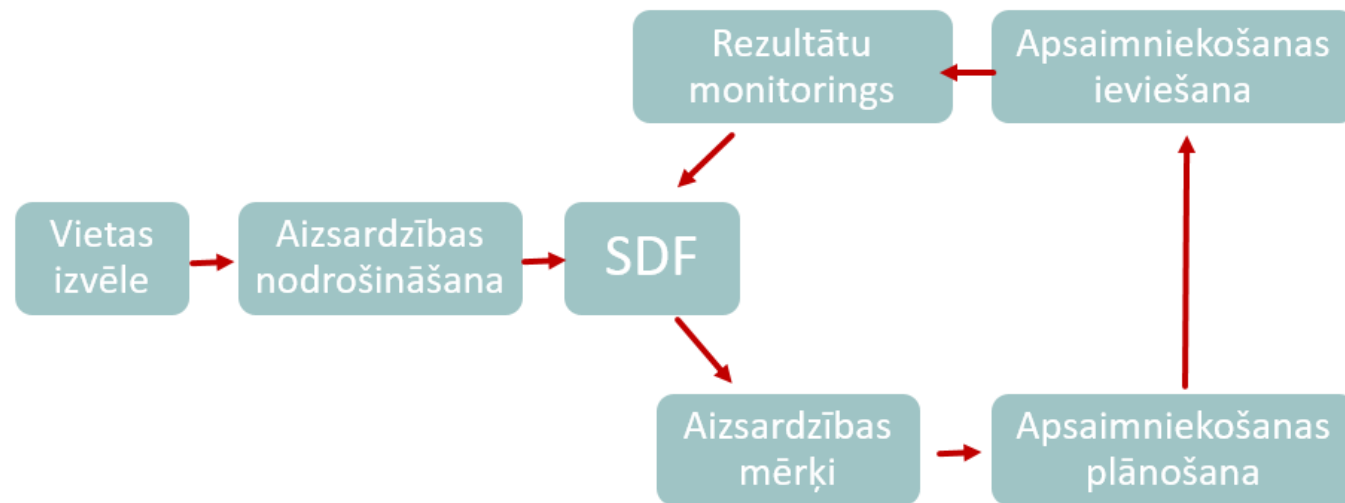
- ▼ Otars Opermanis
- ▼ Projekta LIFE FOR SPECIES seminārs «Ietekmes uz putniem vērtēšana ekspertu atzinumos», Sigulda, 2022.09.22.

Prezentācijas plāns

- ▼ Konteksts
- ▼ Kāpēc vajadzīgi dabas aizsardzības mērķi?
- ▼ Ko mēs saprotam ar «aizsardzības mērķiem»?
- ▼ Mērķu noteikšanas principi un metodika
- ▼ Piemēri?
- ▼ Aizsardzības mērķu izmantošana

Konteksts

- ❖ Valsts un vietu līmenis
- ❖ Dabas aizsardzības mērķi ir neatņemama sistemātiskas dabas aizsardzības sastāvdaļa
- ❖ Specifiskus un izmērāmus mērķus prasa EK vadlīnijas
- ❖ Latvija līdz šim nav izpildījusi vajadzīgo darbu atbilstošā kvalitātē
- ❖ Dabas aizsardzības mērķi putniem un citiem aizsardzības objektiem

Kāpēc vajadzīgi dabas aizsardzības mērķi?

- ❖ Lai labāk saprastu, ko gribam panākt
- ❖ Lai aizsardzības darbības būtu jēgpilnas un mērķtiecīgas
- ❖ Lai varētu izvērtēt, cik sekmīgas ir bijušas līdzšinējās darbības

Aizsardzības mērķi nav aizsardzības darbības!

Bioloģiskā daudzveidība ir tik pat svarīgs resurss valstij kā citas vitāli svarīgās nozares kur tiek noteikti dažādi attīstības mērķi!

Kas ir aizsardzības mērķi?

- ▼ Aizsardzības mērķi apraksta **stāvokli**, kas liecinātu par aizsardzības objekta spēju saglabāties ilgstošā laika periodā
- ▼ Šis stāvoklis var būt **saglabājams** vai **atjaunojams**?
- ▼ Mērķiem jābūt izmērāmām **skaitliskām vērtībām**, bet tie var iekļaut papildus aprakstošus nosacījumus
- ▼ Jābūt **reālistiskiem**: mērķa stāvoklim nevajadzētu būt kaut kam tādam, kas nekad nav bijis, vai arī kaut kas mazāk kā pašreiz
- ▼ Balstīti uz labāko pieejamo **zinātnisko informāciju**

Ko nozīmē labākā pieejamā zinātniskā informācija?

- ❖ Balstās uz novērojumiem, faktiem un to analīzi, nevis emocionāliem vai praktiskiem (ekonomiskiem) apsvērumiem
- ❖ Svarīgi zināt, kā šī informācija iegūta, un lai ievākšanas procesu varētu atkārtot
- ❖ Zinātniskā informācija ir daudzveidīga pēc ievākšanas un analīzes metodēm, kur glabāta (publicēta/nepublicēta/datu bāzes utt) un dažādā kvalitātē gan pēc apjoma, gan satura
- ❖ Var tikt ievākta dažādām vajadzībām
- ❖ Tomēr ideālas informācijas neesamība near būt par šķērsli aizsardzības mērķu noteikšanai

Ko darīt, ja nav ideālu datu?

- ▼ Nedrīkst zinātniekiem un dabas aizstāvjiem pārmet, kāpēc tie nav pietiekamā skaitā vai ka tie nav nodrošinājuši vajadzīgos miljonus visu teorētiski nepieciešamo pētījumu veikšanai
- ▼ Visur pasaulē informācijas vākšanas ātrums par bioloģisko daudzveidību atpaliek no tās samazināšanas ātruma un vajadzībām pēc informācijas mainīgos vides apstākļos.
- ▼ Spēku samērs starp dabas aizsardzību un dabas resursu izmantošanu nav bijis līdzīgs un arī spēles noteikumi ne tie paši:
 - **Līdz šim:** ja nav zinātniskā pamatojuma, ka teritorijā kaut kas jāsargā, tad Valstij nav pienākumu = *business as usual*
 - **Nākotnē:** būs jāpierāda, ka teritorijā nav dabas aizsardzības vērtību, lai varētu uzsākt teritorijas izmantošanu = *precautionary principle*

Risinājums aizsardzības mērķu kontekstā

- ❖ Labāk uzstādīt 'kaut kādus' kvantitatīvus un specifiskus mērķus "tagad un tūlī", balstoties kaut vai uz visai minimālu informāciju, un pēc tam pēc vajadzības **mērķus pārskatīt**, kad parādās jauna informācija
- ❖ Jebkura mērķu neesamība teorētiski **apdraud** aizsardzības objekta pastāvēšanu, jo nemotivē rīkoties vajadzīgajā virzienā un apjomā

Dabas aizsardzības mērķu “izskats”

- ✓ Skaitlis, kas atbilst konkrētai populācijas vienībai + papildus vārdiski nosacījumi (bet ne otrādi)
- ✓ Viena vērtība, nevis min-max
- ✓ Skaitļus var saskaitīt un salīdzināt, vārdus ne

Kā aizsardzības mērķi tiek noteikti Latvijā?

- ❖ 2019. gadā izstrādāta metodika, bet papildināta 2022. gadā
- ❖ Ievērojam EK prasības, bet adaptējam LV situācijai
- ❖ Mērķu noteikšana Biotopu direktīvas aizsardzības objektiem LIFE IP projekta ietvaros (2021.-2024.), kā vienreizēja aktivitāte visām sugām un visām Natura 2000 vietām
- ❖ Putni?

Soļi vietu līmeņa sugu aizsardzības mērķu noteikšanā

- ✓ Patreizējais populācijas lielums vietā [CV]
- ✓ Sugas biotopa platība vietā
- ✓ Sugas blīvums vietā
- ✓ Ja blīvums < par optimālo, jāuzlabo biotopa kvalitāte, kas atbilst papildus īpatņu skaitam (QA), kas atbilstu optimālajam blīvumam
- ✓ Vai iespējams radīt/restaurēt jaunas biotopa platības? Ja jā, tad īpatņu skaits, kas atbilst restaurējamai platībai (RA)
- ✓ Vai iespējama jaunu īpatņu translokācija uz konkrēto vietu? Ja jā, tad introducējamo īpatņu skaits (IN)

$$CO = CV + QA + RA + IN$$

Salīdzināšana ar sugas blīvumiem citās vietās Latvijā [iepriekš definēts «optimālais blīvums» balstoties uz blīvumu sadalījumu]

☺	CO = CV	Nekas nav jādara	FV, U1, U2
☹	CO = CV + QA	“Jāpiepucē” dzīvotne	FV, U1, U2
☹☹	CO = CV + QA + RA CO = CV + RA	Biotopu radīšana no jauna	U1, U2
☹	CO = QA CO = RA CO = QA + RA	Ja CV=0	U2
☹☹		Manipulācijas ar īpatņiem Translokācija	U2

Piemērs : *Pluvialis apricaria*

Materiāls FRV
metodikai, 2019

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O
SITECODE	SITENAME	AREAH	LOWER	UPPERBOL	HABIT	COVER_H	Pari uz 7110 ha							
LV0533000	Druvinu tirelis	293	6	8	7110	118.78	0.067							
LV0531200	Ruksu purvs	216	2	3	7110	57.61	0.052							
LV0517100	Plucu tirelis	740	5	7	7110	235.13	0.030							
LV0000130	Ziemeļu purvi	7718	30	70	7110	2759.58	0.025							
LV0506500	Rozu purvs	991	3	7	7110	429.91	0.016							
LV0526200	Palsu purvs	622	2	5	7110	327	0.015							
LV0518700	Laugas purvs	740	7	7	7110	488.49	0.014							
LV0509700	Lielpurvs	1024	2	5	7110	360.27	0.014							
LV0522600	Aizkraukles purvi un meži	1532	5	8	7110	594.87	0.013							
LV0518500	Lielais un Pemmes purvs	3475	10	18	7110	1344.65	0.013							
LV0520000	Abeli	3227	2	5	7110	378.92	0.013							
LV0505600	Nomavas purvs	1282	1	3	7110	227.79	0.013							
LV0508400	Purgailu purvs	340	1	3	7110	232.82	0.013							
LV0525600	Zvarde	3314	5	10	7110	780	0.013							
LV0509800	Niedraju-Pilkas purvs	1030	3	5	7110	394.37	0.013							
LV0502200	Orlovas (Ergļu) purvs	3229	5	20	7110	1693.76	0.012							
LV0518900	Stiklu purvi	7245	10	20	7110	1712.41	0.012							
LV0506100	Tirelu purvs	1202	1	5	7110	493.07	0.010							
LV0501600	Tetersalas purvs	344	1	2	7110	216.6	0.009							
LV0523300	Dzelves - Krona purvs	1902	2	3	7110	345.97	0.009							
LV0000110	Augstroze	4007	7	10	7110	1174.78	0.009							
LV0526500	Eiduku purvs	884	2	4	7110	478.71	0.008							
LV0200200	Kemeru nacionālais parks	38167	30	40	7110	5843.52	0.007							
LV0502600	Stompaku purvi	3885	5	10	7110	1465.15	0.007							
LV0505500	Supes purvs	698	1	2	7110	298.47	0.007							
LV0100500	Teicu dabas rezervāts	19779	55	85	7110	13679.09	0.006							
LV0528500	Kaigu purvs	583	1	2	7110	377.5	0.005							
LV0512200	Lielais Pelecares purvs	5683	7	20	7110	3810.35	0.005							
LV0525300	Verenes purvi	1213	2	2	7110	393.95	0.005							
LV0518600	Lielais Marku purvs	909	1	3	7110	594.18	0.005							
LV0513400	Lielie Kangari	1937	2	3	7110	605.8	0.005							
LV0508300	Dunika	1745	0	4	7110	844.91	0.005							
LV0509500	Dzerves purvs	489	1	1	7110	222.14	0.005							
LV0200100	Gaujas nacionālais parks	91790	4	8	7110	1850.52	0.004							
LV0512300	Asinieku purvs	1575	1	5	7110	1163.26	0.004							
LV0510300	Klesniku purvs	3345	4	5	7110	1178.71	0.004							
LV0519000	Aklais purvs	2003	1	2	7110	471.72	0.004							
LV0536600	Lubana mitrājs	51352	20	30	7110	7511.57	0.004							
LV0303500	Pape	10853	3	4	7110	1094.74	0.004							
LV0519800	Cenas tirelis	2296	2	6	7110	1728.16	0.003							
LV0519100	Kreicu purvs	2276	1	5	7110	1512.34	0.003							
LV0523400	Ances purvi un meži	10130	2	3	7110	964.8	0.003							
LV0500100	Skibu purvs	536	1	1	7110	336.51	0.003							
LV0506200	Slapjo salu purvs	1057	1	2	7110	682.18	0.003							
LV0517200	Sarnates purvs	1417	1	1	7110	524.92	0.002							
LV0200300	Slīteres nacionālais parks	16361	1	2	7110	1938.4	0.001							
LV0510400	Gulbju un Platpirovas purvs	2013	1	1	7110	1205	0.001							

Vai varam šoreiz pieņemt maks kā mērķi?
Nemot vērā variācijas starp gadiem

Achievable target

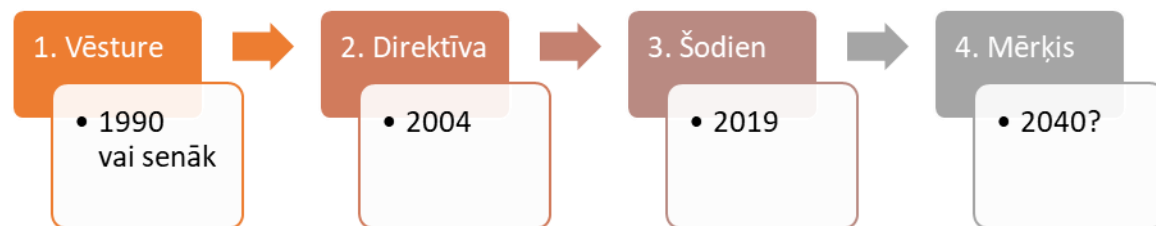
CO₂ nemot Rožu purvu kā piemē

Improvement needed?

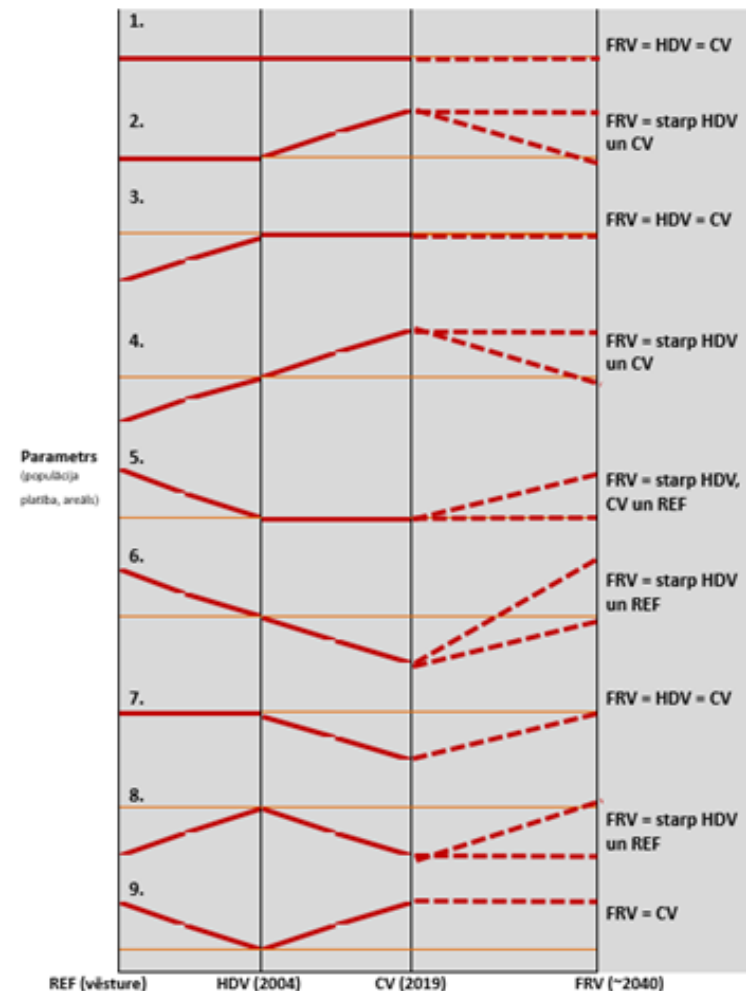
3.5
5.5
18.8
7.7
93.5
23.4
4.8
218.9
6.0
61.0
6.3
9.5
9.7
13.5
3.6
29.6
18.6
18.9
7.5
120.2
17.5
27.7
24.2
15.4
5.4
10.9
8.4
31.0
19.3

Valsts līmeņa sugu aizsardzības mērķu noteikšana

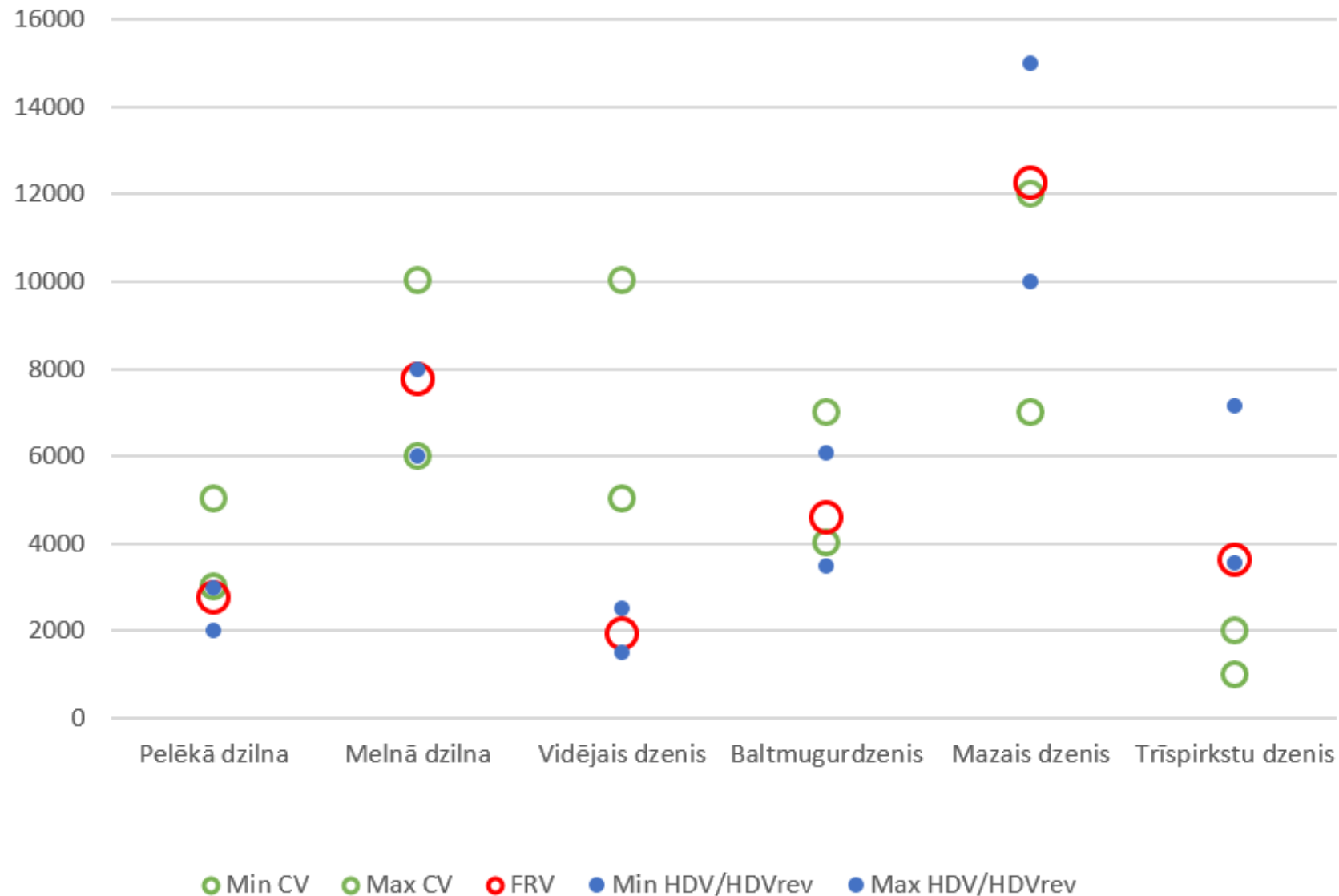
- ✓ Izvērtēšana laika skalā vai nākotnes modelēšana?
- ✓ Datu prasības nākotnes modelēšanai (PVA)
- ✓ Datu prasības izvērtēšanai laika skalā

- ✓ Scenāriju izvēle >>>
- ✓ 5 jautājumi, lai atrastu vērtību intervālā (2., 4., 5., 6., 8.)
- ✓ FRV aprēķināšana

FRV dzeņu sugām, 2020

FRV un CO kopsakarība

$FRV = (CO_1 + CO_2 + \dots + CO_n) + z$, kur

FRV - valsts līmeņa mērķis attiecīgajam aizsardzības objektam,

CO - vietas līmeņa mērķis attiecīgajam aizsardzības objektam,

n – ĪADT skaits kurās aizsardzības objekts sastopams,

z – populācijas lielums vai platība aizsardzības objektam ārpus ĪADT sistēmas.

- ✘ Savstarpēja koriģēšana
- ✘ Nenoteiktība ar «z» vērtību
- ✘ Bet «z» daudzām sugām ļoti nozīmīga, jo Latvijā Natura 2000 tīkls aizņem vien 11.6%

Dabas aizsardzības mērķi putnu ekspertu ikdienas darbā

- ▼ Kur būs aizsardzības mērķu «mājas»?
 - Vietu līmeņa mērķi: teritoriju dabas aizsardzības plāni, SDF (?)
 - Valsts līmeņa mērķi: Putnu Direktīvas Art. 12 ziņojums, sugu aizsardzības plāni
- ▼ Nākotnē LIFE IP projektu rezultātus būtu jāpārņem dabas aizsardzības plānu izstrādātājiem
- ▼ Aizsardzības mērķu sasniegšanai vai nesasniegšanai būtu jābūt kā **galvenajam kritērijam**, lai spriestu vai plānā ieviešana bijusi sekmīga, vai nē
- ▼ Natura 2000 monitoringam būtu jānodrošina tā informācija, kas nepieciešama, lai varētu uzvērtēt, vai mērķis sasniegts
- ▼ Revidētie MK noteikumi Nr. 686. Kvantitatīvi aizsardzības mērķi – 9.4.3. un 9.4.4. punktos.

ES LIFE Programas projekts
"Natura 2000 aizsargājamo teritoriju
pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija"
(LIFE19 IPE/LV/000010 LIFE-IP LatViaNature)

Paldies par uzmanību!

